

Суфинансира
Европска унија

german
cooperation
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

EU4BusinessRecovery

За снажну домаћу економију

СМЈЕРНИЦЕ ЗА ЗАШТИТУ ОД COVID-19 НА РАДНОМ МЈЕСТУ

У СЕКТОРУ ПРОИЗВОДЊЕ ТЕКСТИЛА,
ОДЈЕЋЕ, КОЖЕ И ОБУЋЕ

Ова публикација је сачињена уз финансијску помоћ Европске уније и Министарства за економску сарадњу и развој Савезне Републике Њемачке. За садржај ове публикације одговара искључиво Међународна организација рада у оквиру имплементације пројекта EU4Business Recovery у БиХ и нужно не представља становишта Европске уније и Министарства за економску сарадњу и развој Савезне Републике Њемачке.

Суфинансира
Европска унија

german
cooperation

DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

EU4BusinessRecovery

За снажну домаћу економију

СМЈЕРНИЦЕ ЗА ЗАШТИТУ ОД COVID-19 НА РАДНОМ МЈЕСТУ

У СЕКТОРУ ПРОИЗВОДЊЕ ТЕКСТИЛА,
ОДЈЕЋЕ, КОЖЕ И ОБУЋЕ

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

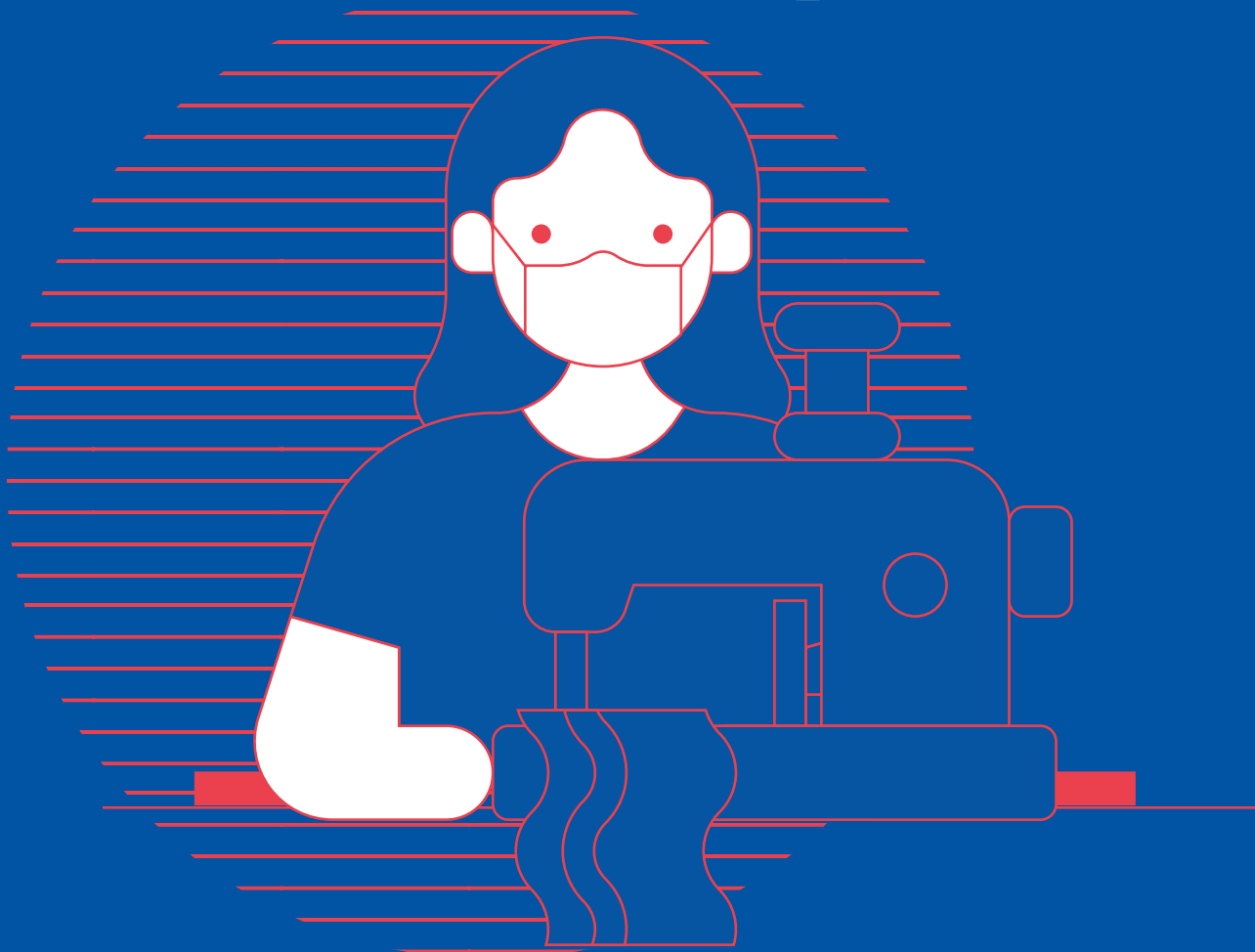
International
Labour
Organization

Садржај

1. Увод	6
2. Политике и процедуре у предузећима	8
2.1. Израда плана приправности за случај ширења заразе COVID-19	8
2.2. Механизми редовног информисања радника	9
2.3. Пружање прве помоћи и здравствена заштита у току пандемије	9
3. Превентивне мјере у ланцу производње	11
3.1. Организација радног времена и смјене	11
3.2. Транспорт радника у случају да послодавац организује превоз	11
3.3. Транспорт радника у возилима јавног превоза	12
3.4. Улазак у круг предузећа	12
3.4.1. Улазак радника	12
3.4.2. Улазак средствима транспорта (превоз робе, доставна возила)	12
3.4.3. Пријем основних и помоћних сировина на улазу	12
3.4.4. Улазак представника правних лица и других физичких лица (сервисера, посјетилаца)	13
3.5. Обезбјеђивање физичке дистанце	13
3.6. Коришћење личних заштитних средстава	13
3.6.1. Како правилно користити личну заштитну опрему и/или лична заштитна средства?	14
3.7. Хигијена	15
3.7.1. Просторни услови	15
3.7.2. Пауза и топли оброк	16
3.7.3. Простор за припрему хране	16
3.8. Организовање радних група	17
3.9. Одсуство са радног мјеста усљед изолације или болести изазване новим вирусом COVID-19	17
4. Корективне мјере у ланцу производње	19
5. Управљање отпадом	21
6. Прилози	23
7. Извори информација	28
8. Препоручена литература	29

1 Увод

1. Увод

Смјернице за заштиту од COVID-а 19 на радном мјесту у сектору производње текстила, одјеће, коже и обуће дио су активности пројекта EU4Business Recovery (<https://eu4business.ba/o-eu-4business-recovery/>) који финансирају Европска унија и Министарство за економску сарадњу и развој Савезне Републике Њемачке у циљу пружања подршке Босни и Херцеговини на ублажавању негативних економских трендова узрокованих пандемијом COVID-19. Пројекат заједнички реализују Међународна организација рада (International Labour Organization - МОР), Њемачко друштво за међународну сарадњу (ГИЗ), и Развојни програм Уједињених нација (УНДП). Смјернице су производ рада стручног тима Међународне организације рада и интердисциплинарне радне групе састављене од институција и организација надлежних за усвајање и спровођење стандарда заштите на раду на различитим нивоима власти у Босни и Херцеговини.

Смјернице садрже препоруке засноване на стандардима заштите на раду, те добре праксе идентификоване на глобалном нивоу у сектору производње текстила, одјеће, коже и обуће. Послодавцима и радницима у сектору производње текстила, одјеће, коже и обуће, ове смјернице служе у сврху идентификовања нивоа ризика на радном мјесту и утврђивања одговарајућих мјера контроле које је потребно увести како би се спријечило ширење COVID-19. Смјернице су комплементарне са општим смјерницама за правне субјекте које су, од проглашења пандемије COVID-19, доносиле надлежне институције на различитим нивоима власти у Босни и Херцеговини. Смјернице су намијењене не само за спречавање ширења вируса COVID-19, него и за спречавање других заразних болести.

Циљеви смјерница су:

1. препознати појаву COVID-19 на радном мјесту;

2. спријечити ширење вируса на радном мјесту;

3. јасно дефинисати процедуре на радном мјесту које се спроводе уз поштовање свих мјера заштите на раду и здравствених стандарда;

4. сачувати здравље радника;

5. успоставити одржив систем информисања радника;

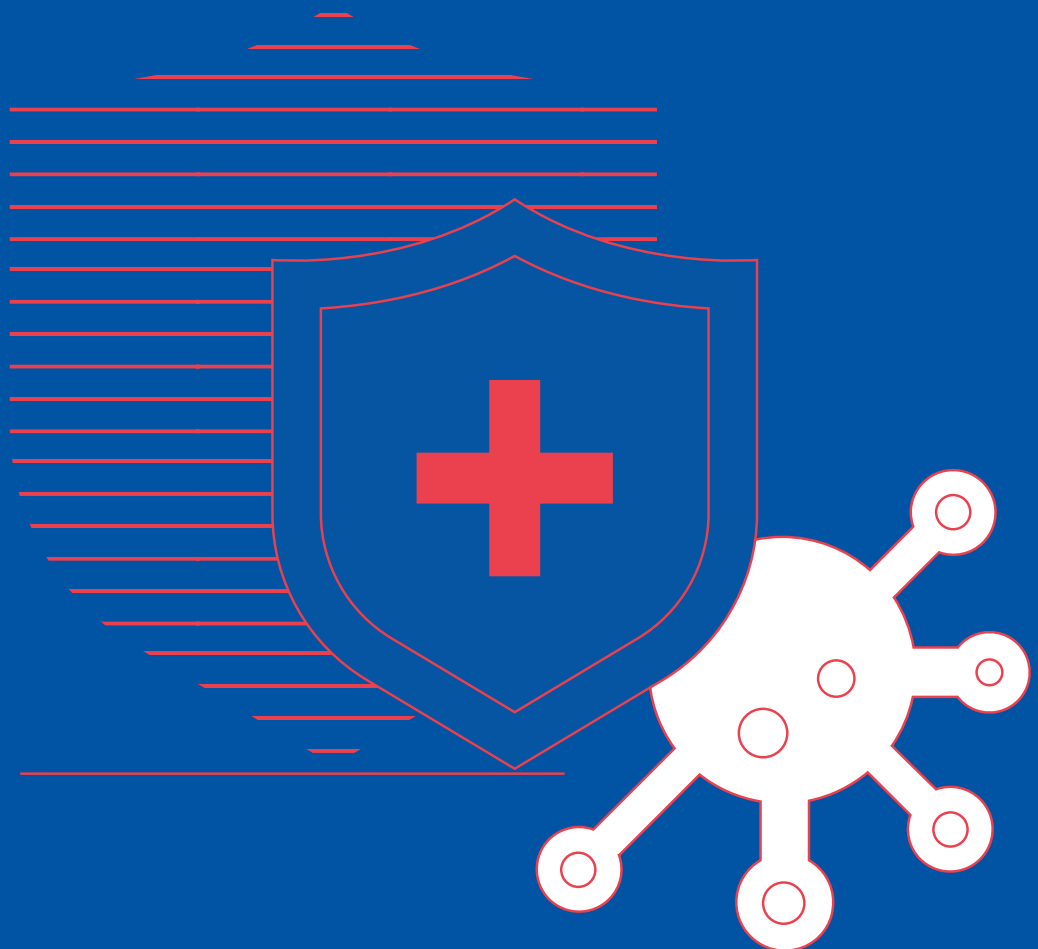
6. обезбиједити спровођење мјера заштите од COVID-а 19 на радном мјесту;

7. обезбиједити несметан рад предузећа у току пандемије COVID-19..

У случају неподударности ових Смјерница са релевантним домаћим прописима и препорукама, предност имају релевантни домаћи прописи и препоруке надлежних институција у земљи.

2 Политике и процедуре у предузећима

2. Политике и процедуре у предузећима

2.1. Израда плана приправности за случај ширења заразе COVID-19

1. У циљу спровођења мјера заштите од COVID-а 19, потребно је у предузећу формирати кризни штаб у чијем су саставу: представник руководства, служба заштите на раду / радник задужен за заштиту на раду / вањски консултант за заштиту на раду који прати релевантне законске прописе и представник радника (сходно броју запослених), односно како је предвиђено важећим законским прописима. Кризни штаб је одговоран за континуирано спровођење превентивних мјера и примјену система мониторинга и контроле заразе сходно актуелном стању пандемије;
2. Организовати седмичне, а по потреби и чешће састанке ради сагледавања ситуације у предузећу у вези са пандемијом, у складу са ситуацијом на локалном нивоу. Састанке организовати путем онлајн платформи уколико се у салама за састанке не може обезбиједити прописана физичка дистанца,;
3. Кризни штаб дефинише критеријуме по нивоима ризика од COVID- 19 унутар предузећа у различитим секторима и акционе мјере за сваки дефинисани критеријум;
4. Кризни штаб сачињава, односно усваја контролну листу за провјеру спровођења мјера неопходних за спречавање ширења COVID-19 у предузећу. Контролна листа се попуњава по потреби, у складу са развојем ситуације у вези са пандемијом;
5. Контролна листа и план приправности могу се мијењати у складу са развојем ситуације у вези са пандемијом;
6. На основу података добијених из контролне листе, која омогућава утврђивање утицаја пандемије на рад предузећа, кризни штаб приступа изради плана приправности, којим се јасно дефинишу активности, рокови за њихово извршавање и одговорне особе (име и презиме, начин извјештавања задужења, и контакт подаци);
7. План приправности треба да буде доступан свим радницима, те је потребно обезбиједити обуку запослених у циљу упознавања са прописаним активностима, очекиваним одговором на кризне ситуације, одговорностима кризног штаба, као и општим одговорностима запослених;
8. У сарадњи са овлашћеним организацијама, приступити изради акта о процјени ризика, односно урадити измјене и допуне важећег акта о процјени ризика, имајући у виду да пандемија представља биолошку опасност;¹
9. Припремити и усвојити документе о интерним процедурама које се односе на хигијенске мјере, пријем робе у круг предузећа и остале релевантне аспекте радног процеса;
10. Уредити област одсуства са радног мјеста због коронавируса и обавезе радника у циљу обавјештавања надређеног, односно послодавца;
11. Правила и поступке прописане законима и подзаконским актима везаним за COVID-19 унијети у правилнике из области заштите на раду као основна права, обавезе и дужности;
12. Пружити подршку радницима у случају да имају симптоме или да им је заражен неко од чланова домаћинства.²

¹ Правилник о процјени ризика на радном мјесту и у радној средини („Сл. гласник РС“, бр. 66/2008), Закон о заштити на раду („Сл. новине ФБиХ“, бр. 79/20), Закона о сигурности и заштити здравља радника на раду („Сл. гласник Брчко дистрикта БиХ“, бр. 20/13)

² https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/resources-library/publications/WCMS_748638/lang--en/index.htm

2.2. Механизми редовног информисања радника

1. На видном мјесту у радној организацији истаћи изјаву о одређености руководства за смањење ризика од излагања вирусу и ширења COVID-а 19 на радном мјесту и у радној средини. Изјаву (Прилог 1) потписује одговорно лице;
2. Редовно објављивати све информације и препоруке релевантних здравствених институција на огласној табли или другом видном мјесту;
3. Водити и редовно ажурирати дневник заражених (Прилог 2), те информисати раднике који су били у контакту са зараженима.³ Све активности у вези са здравственим стањем радника морају се спроводити у складу са Техничким и етичким смјерницама МОП-а о здравственом надзору радника;⁴
4. Пратити препоруке надлежних здравствених служби и радити на подизању свијести запослених радника о вакцинацији.

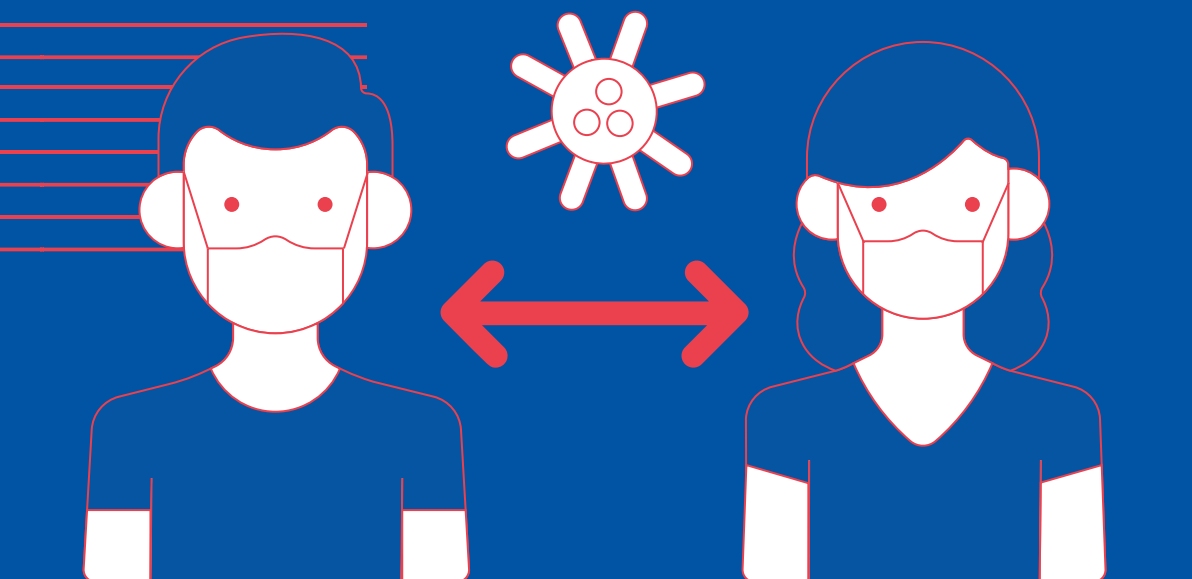
2.3. Пружање прве помоћи и здравствена заштита у току пандемије

1. Оспособити изолован простор који ће служити као медицински блок у који би потенцијално заражени радник био смјештен до доласка медицинског особља или до организовања транспорта до медицинске установе;
2. Обезбиједити столицу / фотељу за одмор, комплет за прву помоћ и комплет са лијековима (основна приручна апотека), како би се, у случају појаве симптома, раднику могло одмах помоћи.

³ Закон о заштити становништва од заразних болести ("Службени гласник РС", број 90/17, 42/20 и 98/20) и Указ о проглашењу Закона о заштити становништва од заразних болести („Службене новине Федерације БиХ”, бр. 29/05) Члан 11 и Члан 16., те тачка Ц Закона

⁴ https://www.ilo.org/global/publications/ilo-bookstore/order-online/books/WCMS_PUBL_9221108287_EN/lang--en/index.htm

3 Превентивне мјере у ланцу производње

3. Превентивне мјере у ланцу производње⁵

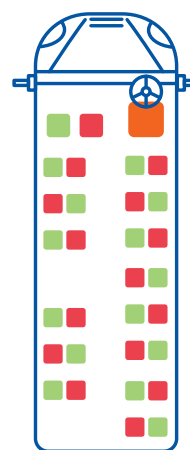
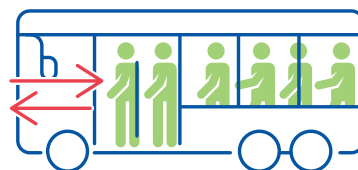
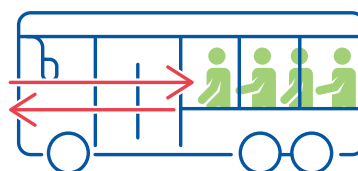
Главни циљ сваког предузећа у овом контексту јесте спречавање „уласка“ коронавируса у фабрику, заштита радника и радних мјеста, те је у том циљу неопходно прописати превентивне мјере.

3.1. Организација радног времена и смјене

- Смјене организовати тако да се радници из различитих смјена не сусрећу. Обезбиједити дезинфекцију радних и помоћних просторија између сваке смјене;
- Трећу смјену организовати у складу са мјерама на локалном нивоу (нпр. полицијски час или друге врсте ограничења донесених у циљу спречавања ширења пандемије).

3.2. Транспорт радника у случају да послодавац организује превоз

- Уколико је могуће, организовати превоз радника од стране послодавца како би се спријечио контакт радника са већим групама људи (набавком или изнајмљивањем возила за превоз радника);
- Радници који први уђу у возило сједају позади, а затим се попуњавају мјеста напријед како би се спријечила интеракција међу путницима током укрцавања у возило;
- Број и распоред путника по сједиштима мора бити такав да омогућава прописани размак (1 – 2 м, односно једно празно сједиште);
- Мјеста која се не користе означити траком или знаком упозорења;
- Не дозволити стајање и држање за руковате током вожње, осим приликом уласка и изласка из возила;
- Сви (укључујући возача) морају носити заштитну маску током вожње;
- Избјегавати разговор у возилу;
- Чишћење, дезинфекција и провјетравање возила морају се вршити након сваке вожње.

⁵ ЈЗУ Институт за јавно здравство Републике Српске: <https://www.phi.rs.ba/index.php?view=clanak&id=26> Завод за јавно здравство ФБиХ: <https://www.zzjzfbih.ba/covid-19> Влада Брчко дистрикта БиХ: <http://www.vlada.bdcentral.net/Content/Read/naredbe>

3.3. Транспорт радника у возилима јавног превоза⁶

- Путници су обавезни да носе заштитне маске;
- Послодавац запосленима обезбјеђује лична заштитна средства за долазак на радно мјесто и повратак са радног мјеста средствима јавног превоза (заштитне маске и заштитне рукавице).

3.4. Улазак у круг предузећа

3.4.1. Улазак радника

- Радницима не дозволити улазак у предузеће уколико им је тјелесна температура виша од 37,5°C јер је температура виша од 37,5° С један од најчешћих симптома заразе коронавирусом;
- Извршити бесконтактно мјерење температуре уколико је могуће;
- Набавити термометре који за кратко вријеме могу извршити више мјерења без паузе како се не би успорио улазак радника у круг предузећа и како се не би стварале гужве;
- Термометре (топломјере) редовно одржавати према препорукама произвођача да би мјерење било тачно;
- Поставити дезобаријере за дезинфекцију обуће и руку (по могућности бесконтактне) на главну капију и на све службене унутрашње улазе.

3.4.2. Улазак средствима транспорта (превоз робе, доставна возила)

- Возачи морају имати и носити лична заштитна средства приликом доласка у круг предузећа – заштитне маске и једнократне рукавице по потреби (зависно од врсте сировине);
- Свести на најмању могућу мјеру контакт возача и радника предузећа (складиштара, магационера);
- Ако је могуће, транспорт организовати камионима без цераде код којих се отварају само једна врата, тако да возач камион донесе на рампу, а радници предузећа врше истовар;
- Возачима забранити улазак у просторије предузећа, осим уколико је могуће обезбиједити један мокри чвор за госте, који мора бити одвојен од чворова које користе запослени;
- Документацију о транспорту остављати на тачно дефинисаном мјесту зависно од организације предузећа. Ако постоји портирска служба или шалтер, документацију одложити у преграду намијењену за пријем поште, без директне предаје из руке у руку. У случају да не постоји портирска служба, нпр. у мањим предузећима, одредити мјесто за предају и преузимање документације.

3.4.3. Пријем основних и помоћних сировина на улазу

- Након истовара робе, зависно од осјетљивости сировина, извршити дезинфекцију пратећи спецификације, те робу оставити 24 до 48 сати на прозачном мјесту;
- Сировине се најчешће допремају упаковане у ролне или картонске кутије, па је дезинфекција амбалаже прихватљивија са аспекта производње јер се могућност

⁶ Ажурирано упутство за рад јавног и међуградског превоза - ЈЗУ Институт за јавно здравство Републике Српске: <https://www.phi.rs.ba/index.php?view=clanak&id=1045>; Препоруке за рад јавног превоза у контексту COVID-19 – ЗЗЈЗ ФБиХ: <https://www.zzjzbih.ba/wp-content/uploads/2020/05/Preporuke-javni-prevoz.pdf>

оштећења сировина своди на минимум;

- Уколико дезинфекција робе није могућа, робу је потребно дуже провјетравати;
- Након спроведених мјера, приступити распоређивању сировина у магацине и производни погон.

3.4.4. Улазак представника правних лица и других физичких лица (сервисера, посјетилаца)

- Улазак других лица омогућити само уз претходну најаву са тачним датумом и временом посјете. Изузетак од овог правила су посебни састанци или хитне интервенције, при чему је неопходно поштовати све епидемиолошке мјере наведене у наредним тачкама.
- Одредити улаз за сва друга лица која по било ком основу улазе у радне или помоћне просторије предузећа. Ако је могуће, тај улаз треба одвојити од улаза за запослене;
- Ако није могуће обезбиједити одвојене улазе, потребно је одредити вријеме доласка других лица како се не би сусретали са запосленима;
- Сва лица која по било ком основу улазе у простор предузећа дужна су допустити задуженом раднику да изврши бесконтактно мјерење њихове тјелесне температуре;
- Лица која улазе у просторије предузећа током боравка обавезно користе личну заштитну опрему (ЛЗО) и/или лична заштитна средства (ЛЗС) прописана за спречавање ширења COVID-а 19, те врше дезинфекцију употребом дезобаријере и осталих средстава предвиђених за дезинфекцију.

3.5. Обезбјеђивање физичке дистанце

Пратећи технолошке процесе у фабрикама текстила, одјеће, коже и обуће, спроводити сљедеће превентивне мјере:

- Зависно од врсте производње (серијска, појединачна) и начина извођења производње (монтажне линије), покушати између лица која рукују машинама обезбиједити потребну дистанцу у складу са важећим прописима и препорукама надлежних институција;
- Уколико није могуће обезбиједити прописану дистанцу, потребно је поставити баријере од плексигласа или неког другог погодног материјала;
- Уколико баријере није могуће обезбиједити, потребно је обезбиједити одговарајућу заштиту радника примјеном личних заштитних средстава или личне заштитне опреме.

3.6. Коришћење личних заштитних средстава⁷

Послодавац је дужан запосленима обезбиједити сљедећа лична заштитна средства:

- Маске за лице за једнократну или вишекратну употребу (на радним мјестима на којима је могуће обезбиједити потребну дистанцу);
- Маске тип ФФП2/Н95 на мјестима на којима није могуће остварити прописану дистанцу или заштитне визире код радника који носе диоптријске наочале који морају да се носе заједно са маскама. Заштита само визиром није потпуна (Прилог 3);

⁷ Корона вирус и најчешћа питања: <https://www.bbc.com/serbian/lat/svet-51233564>

- Рукавице, по потреби;
- Пластични омотач за стопала/ципеле (једнократне навлаке) по потреби, зависно од захтјева производње.

Послодавац је дужан обезбиједити маске за лице за све запослене бесплатно, уз обуку о употреби, скидању и правилном одлагању ЛЗО и ЛЗС. Препоручује се постављање едукативних плаката о правилној употреби заштитне маске на више локација у радним и помоћним просторијама.

Неопходно је одредити већи број мјеста за одлагање употријебљених заштитних маски, рукавица и једнократних хигијенских навлака за обућу, те дефинисати процедуру одлагања маски на начин да се приликом одлагања маски обезбиједи довољан простор како не би била угрожена прописана физичка дистанца.

Обавеза руководиоца погона је да надгледа да ли сви запослени на прописан начин користе маске, као и заштитне рукавице уколико је њихова употреба обавезна.

Неопходно је обезбиједити одговарајућу заштитну опрему за раднике у обезбјеђењу и администрацији предузећа.

3.6.1. Како правилно користити личну заштитну опрему и/или лична заштитна средства?

Запослени су дужни користити лична заштитна средства прије почетка радног процеса и уласка у производни погон.

Прије и након употребе личне заштитне опреме и/или личних заштитних средстава, потребно је руке очистити средством за дезинфекцију на бази алкохола или опрати сапуном уз трљање најмање 20 секунди, а потом испрати водом;

- Покрити уста и нос маском и пазити да маска у потпуности приања уз лице;
- Избјегавати додиривање маске током коришћења, нарочито њеног предњег дијела;
- Замијенити маску новом чим постане влажна и не користити маске за једнократну употребу више пута;
- Маску уклонити са задње стране (од ушију), не додирујући предњи дио маске, те је одмах бацити у канту са поклопцем;
- Приликом употребе заштитних рукавица, рукавицама се не смију додиривати лице и очи, као ни маска.

ВАЖНА НАПОМЕНА

Лична заштитна опрема и средства личне заштите морају бити сертификована од стране произвођача, а сертификати морају бити прибављени од произвођача, односно добављача приликом набавке, у циљу обезбјеђења правилне употребе, одржавања и чувања.

Када су у питању средства за дезинфекцију, добављачи хемикалија дужни су да примаоцима хемикалија доставе безбједносно-технички лист Material Safety Data Sheet/Safety Data Sheet (MSDS/SDS/BTL), који садржи прецизне податке о саставу, начину употребе, чувању, те опасностима по здравље корисника, као и еколошке податке. Раднике који су задужени за дезинфекцију радних и помоћних просторија неопходно је упознати са правилним начином употребе дезинфекционих средстава.

Лична заштитна опрема и/или лична заштитна средства за спречавање ширења COVID-а 19 не могу бити замјена за опрему и средства која су предвиђена за радна мјеста у производњи са аспекта заштите на раду (заштитне рукавице, заштитне наочаре и сл.), те је неопходно и ту опрему и средства дезинфиковати одговарајућим средствима за дезинфекцију.

Уколико запослени раде на средствима рада која захтијевају посебну одјећу и заштитну опрему, та одјећа и опрема морају се користити и не могу бити замијењени другим личним заштитним средствима. У та средства рада спадају, на примјер, машине са ротирајућим дијеловима, гдје је строго забрањено прилазити машини у одјећи са широким рукавима, са шалом или рукавицама које не приањају уз шаку.

3.7. Хигијена

Потребно је на више мјеста обезбиједити станице за прање или дезинфекцију руку. Неопходно је одредити лице које ће се старати о средствима за прање и дезинфекцију руку (хигијеничарка / сектор одржавања). Средства за прање руку, као и средства дезинфекцију руку морају бити у оригиналној амбалажи са декларацијом произвођача.

Правилно прање руку је приказано у Прилогу 4.

Површине у радним просторијама морају се редовно чистити и дезинфиковати. Препоручује се дезинфекција подова и радних површина најмање два пута у току једне смјене.

ОБАВЕЗНО се мора водити евиденција о извршеној дезинфекцији радног простора попуњавањем листе која се поставља на видно мјесто у производном погону, тоалету и другим прометним просторијама (Прилог 5).

Листа мора да садржи:

- назив правног лица,
- назив производног погона или просторије,
- датум и вријеме извршене дезинфекције,
- име и презиме лица које је извршило дезинфекцију,
- потпис лица које је извршило дезинфекцију.

Потребно је набавити средства за дезинфекцију површина водећи рачуна да буду таквог састава да не доводе до оштећења радних површина. Дезинфекциона средства чувају се у оригиналној амбалажи на којој се налази декларација произвођача. Одговорна лица која врше редовну дезинфекцију радних и помоћних површина морају бити упозната са начином употребе дезинфекционог средства и мора им бити обезбијеђена лична заштитна опрема или лична заштитна средства неопходна за спровођење дезинфекције.

3.7.1. Просторни услови

- На свим радним мјестима потребно је обезбиједити свјеж и чист ваздух;
- За послове и радне задатке са средњим или високим ризиком излагања (радна мјеста на којима, зависно од врсте технолошког процеса, уопште није могуће обезбиједити растојање или је то само дјелимично могуће), Свјетска здравствена организација препоручује природну или вјештачку вентилацију већег протока, по могућности без циркулације;⁸

⁸ <https://www.who.int/publications/i/item/9789240021280>

- У случају рецикулације ваздуха, филтере треба редовно чистити;
- Обезбиједити довољан број пречишћивача ваздуха;
- Вентилација простора природним путем обезбјеђује се отварањем врата на халама, а вјештачким путем преко опреме и уређаја за провјетравање;⁹
- Провјетравање канцеларијских просторија је такође обавезно у краћим и чешћим интервалима.

3.7.2. Пауза и топли оброк

- Забрањено је сједење и окупљање у већим групама на паузама.
- Зависно од капацитета предузећа, навести дозвољен број радника који могу бити истовремено присутни у ресторану (по метру квадратном);
- Уколико је обезбијеђен вид ресторанске услуге, паузе организовати у више мањих група, зависно од броја радника у смјенама и од капацитета ресторана;
- Простор ресторана дезинфиковати поштујући законске оквире у вези са правилном припремом и служењем хране;
- Уколико наведене услове није могуће испунити, организовати свакодневну подјелу сувих оброка;
- Уколико се радници хране сами, потребно им је обезбиједити адекватан спољашњи или унутрашњи простор у ком ће бити могуће одржавати прописану дистанцу и испунити све епидемиолошко-хигијенски захтјеве за чајне или друге видове кухиња (кантина, итд.);
- Пушење дозволити само у изричито означеним подручјима (пушачке зоне);
- У пушачким зонама одржавати прописану дистанцу.

3.7.3. Простор за припрему хране¹⁰

- Особље укључено у припрему и дистрибуцију хране потребно је обучити за безбједно руковање храном;
- Изузетно је важно да особље које учествује у припреми и дистрибуцији хране нема здравствене сметње и симптоме као што су: пробавне и респираторне сметње, температура, видно инфициране кожне лезије (грознице, посјекотине итд.) или исцједак из ушију, очију или носа;
- Забранити самопослуживање, те задужити одређени број радника за служење хране запосленима;
- Приликом руковања храном, важно је користити рукавице за једнократну употребу. Прање руку треба обавити прије стављања, приликом промјене и након скидања рукавица. Рукавице се морају мијењати након обављања активности које нису повезане са храном као што су: ручно отварање и затварање врата, пражњење канти, руковање новцем, итд.;
- Веома је важно опрати руке након скидања рукавица, да би се избјегло накнадно загађење хране. Важно је прати руке чак и када су рукавице на рукама пошто патогени могу прећи на руке приликом скидања прљавих рукавица;
- Сви запослени треба да буду свјесни својих одговорности и значаја поштовања

⁹ Правилник о превентивним мјерама за безбједан и здрав рад на радном мјесту, Сл. гласник Републике Српске 30/12

¹⁰ Препоруке за сигурно руковање храном - ЈЗУ Институт за јавно здравство Републике Српске: <https://www.phi.rs.ba/pdf/sadrzaj/Preporuke%20za%20sigurno%20rukovanje%20hranom.pdf> Препоруке – Федерално министарство здравства: <https://covid19.fmh.gov.ba/preporuke>

правила за безбједно руковање храном. Плакати који приказују правила руковања храном могу бити од користи, а треба их поставити на стратешким мјестима у простору у којем се припрема храна;

- Неопходно је дезинфиковати столове након завршеног оброка.

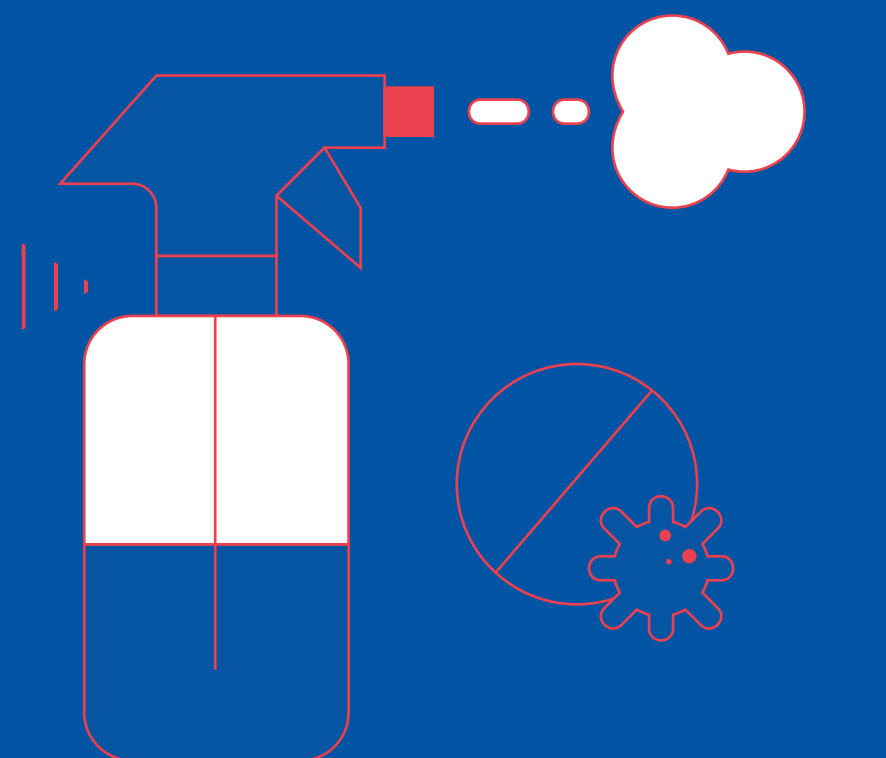
3.8. Организовање радних група

- У циљу очувања производног процеса у случају заражавања одређеног броја радника, потребно је унапријед формирати радне групе које ће служити као замјена, а које се неће сусретати са другима.

3.9. Одсуство са радног мјеста усљед изолације или болести изазване новим вирусом COVID-19

- Обезбиједити флексибилност прописа који се односе на одсуство. Руководећи кадар на нивоу погона треба едуковати како би се дигла свијест о специфичним потребама радника у вези са COVID-19, укључујући труднице, раднике са инвалидитетом и раднике са породичним обавезама и издржаваним лицима, као и раднике који спадају у ризичне групе;
- Одсуство са радног мјеста усљед изолације или болести водити као плаћено одсуство (уз обавезно достављање потврде о изолацији од специјалисте породичне медицине);
- Упознати запослене са њиховим правима у смислу здравствене заштите која се односи на пандемију COVID-19;
- Запосленима дати јасне информације о симптомима болести COVID-19; уколико дође до испољавања симптома код било ког запосленог, наложити му да не долази на радно мјесто док не обави тестирање, те га упутити на тестирање у здравствену установу. За вријеме трајања комплетне процедуре од појаве симптома до пријема резултата тестирања, раднику се мора омогућити плаћено одсуство. Дознаке о боловању треба тражити тек након резултата тестирања (уколико се утврди да је радник позитиван на коронавирус) или негативан тест који запослени доставља у кадровску службу;
- Уколико радник пријави да је био у контакту са особом са симптомима COVID-а 19 или код које је потврђена инфекција коронавирусом, поступити по истој процедури као у тачки изнад;
- Омогућити рад од куће, по потреби, за радна мјеста на којима је то могуће. Рад од куће водити као редовно радно вријеме, уз обезбјеђивање механизма контроле.

4 Корективне мјере у ланцу производње

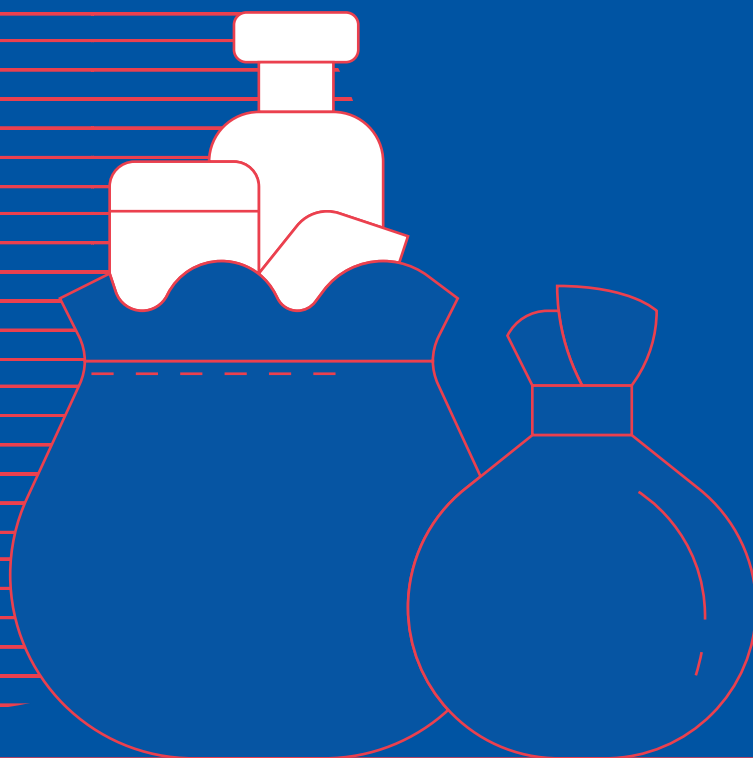

4. Корективне мјере у ланцу производње

У случају да дође до инфекције радника коронавирусом, потребно је **ОДМАХ, БЕЗ ОДЛАГАЊА:**

- идентификовати контакте, извршити изолацију критичних и потенцијално заражених лица;
- извршити потпуну дезинфекцију радног простора;
- обавијестити надлежну епидемиолошку службу о појави заразе у предузећу, дати тачне податке о броју лица која су била у контакту са зараженим лицем, те на захтјев епидемиолошке службе обезбиједити додатне информације;
- након обављене дезинфекције, те провјетравања радних просторија, поново покренути производњу, с тим да у производњи могу да раде запослени из друге смјене који нису били у контакту са зараженим лицем или лицима која су са њима била у контакту;
- уколико се, након тестирања, покаже да су радници негативни на коронавирус или након истека изолације, запослени који су били у контакту са зараженим лицем могу се вратити на радна мјеста;
- за вријеме трајања изолације и тестирања, радницима се мора обезбиједити плаћено одсуство;
- све горе наведене радње обавити тако да прекиди производње буду што краћи, а све у складу са организацијом радних група.

5 Управљање отпадом

5. Управљање отпадом

Према Каталогу отпада, отпад настао коришћењем средстава против коронавируса може да се сврста у групу 18 подгрупу 18 01 03* (Отпад чије сакупљање и одлагање подлијеже посебним захтјевима због спречавања ширења инфекције).¹¹

Спровођење свих мјера које су усвојиле надлежне институције и препорука из овог документа очекивано производи велику количину отпада. Поред редовног отпада који настаје у току процеса производње, предузећа морају бити спремна на значајан пораст количине отпада, како од личних заштитних средстава, тако и од самих средстава за дезинфекцију, односно њихове амбалаже.

У циљу обезбјеђења правилног одлагања отпада, потребно је поставити одговарајуће канте за смеће у свим подручјима, те вршити редовно и правилно купљење и одлагање отпада. Неопходно је обиљежити мјеста на којима су постављене канте за смеће и обезбиједити потребну дистанцу, у складу са важећим прописима и препорукама надлежних институција. Радници који су скинули маску и одложили је у канту нову маску обавезно стављају одмах на лицу мјеста, док друга лица морају поштовати препоручену дистанцу. На тај начин, спречава се нарушавање прописане физичке дистанце.

Амбалажа дезинфекционих средстава се, након употребе, одлаже према упутству наведеном на етикети производа (рециклирање, поврат добављачу и сл.). Такође, уколико се амбалажни отпад не може рециклирати или поврат добављачу није могућ, одлаже се у посебне канте одвојено од осталог отпада.

Отпад се третира у складу са законским прописима.

Уколико постоји и најмања сумња да је настали отпад био у контакту са лицем зараженим коронавирусом, отпад ставити у дуплу кесу, а кесу попрскати дезинфекционим средством и одложити у канту са поклопцем. Лица која раде са потенцијално инфективним отпадом дужна су да користе сва горе наведена лична заштитна средства уз обавезну употребу заштитних наочара. Након одлагања инфективног отпада, обавезно дезинфиковати рукавице и одјећу прије скидања, те убацити у дуплу кесу и попрскати дезинфекционим средством. Након тога, темељно опрати руке сапуном и топлом водом уз трљање током најмање 20 секунди.

¹¹ Правилник о категоријама, испитивању и класификацији отпада ("Службени гласник Републике Српске", број 19/15); Правилник о категоријама отпада са листама ("Службене новине ФБиХ", број 09/05).

6 Прилози

6. Прилози

ПРИЛОГ 1

Назив предузећа:

Датум:

Број:

Изјава

о одређености руководства за смањење ризика од излагања вирусу и ширењу COVID-19 на радном мјесту и у радној средини

Овом изјавом обавезујемо се да ћемо испред предузећа поштовати све одлуке кризног штаба града / општине / кантона / дистрикта / ентитета са циљем смањења ризика од излагања вирусу и ширењу COVID-а 19 на радном мјесту и у радној средини.

Потпис одговорног лица

ПРИЛОГ 2

Дневник заражених

Дневник заражених

Назив
предузећа:

Евиденција на дан:

Легенда:

Позитивни-активни

Појава симптома, али још
увијек непознат COVID статус

Контакти у изолацији

Завршена изолација

Карантин због чланова
породице или блиских
контаката

Негативан на коронавирус,
али још увијек у болници

Редни број	Радна позиција	Име и презиме	Да ли је био у контакту са особом зараженом корона вирусом?	Да ли је радник позитиван на корона вирус?	Да ли је заражен неки члан породице или заједничког домаћинства?	Датум контакта	Датум изолације	Напомена

ПРИЛОГ 3

Правилна употреба штитника за лице - визира¹²

Штитник за лице - визир спада у опрему за личну заштиту која се не смије дијелити са другима, те захтијева правилно и редовно одржавање од стране запосленог радника.

УПУТСТВО ЗА УПОТРЕБУ

Визир је намијењен за личну заштиту. Користи се за вријеме изложености опасности од заразе. Престати с коришћењем у случају вртоглавице, надражености или оштећења самог артикла.

ПОДРУЧЈЕ УПОТРЕБЕ

Визир штити очи и лице од механичких удара и прскања течности, а у условима пандемије изазване вирусом Covid-19 ограничава ширење болести капљичним путем. Будући да не спречава ширење заразе аеросолима, визир није адекватна замјена за маску и користи се истовремено са маском.

ЧИШЋЕЊЕ И ОДРЖАВАЊЕ

Визир се одржава на сљедећи начин:

- Очистити визир топлом водом и осушити меком крпом. Не користити абразивна средства;
- Све дијелове визира који су у контакту са лицем дезинфиковати алкохолом.

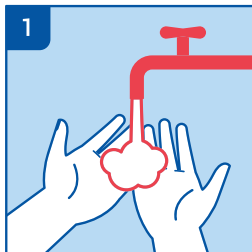
ЧУВАЊЕ

Када се не користи, препоручује се чување на чистом и сувом мјесту.

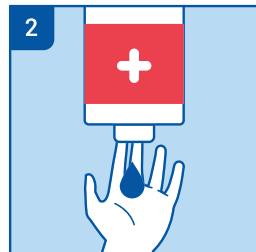
¹² <https://health-desk.org/articles/how-effective-is-it-to-use-only-a-face-shield-to-protect-from-covid-19>

ПРИЛОГ 4

Техника хигијенског прања руку водом и сапуном

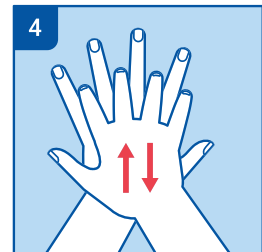
Наквасити руке водом

Узети довољну количину течног сапуна да покрије све површине шаке

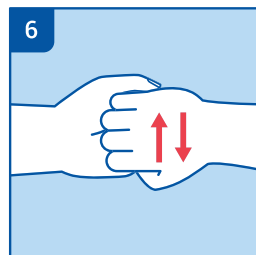
Трљати дланове један о други

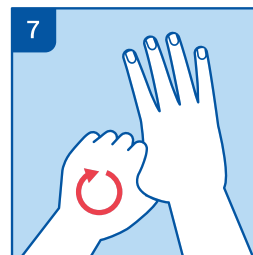
Испреплићући прсте, трљати длан једне шаке о надлактицу друге

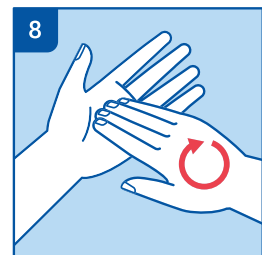
Испреплићући прсте, трљати дланове један о други

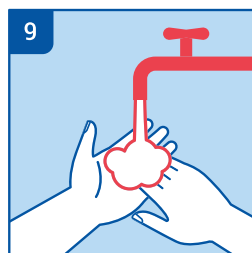
Прсте спојити у предјелу јагодица, савити их и трљати дорзалном страном прстију о длану друге шаке

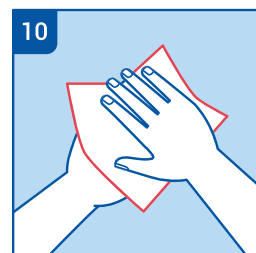
Шаком обухватити палац друге руке и трљати га кружним покретима

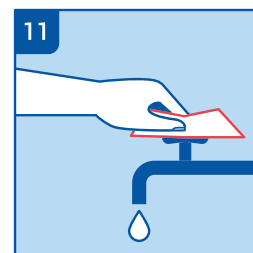
Прсте скупити на длан друге шаке и трљати кружним покретима

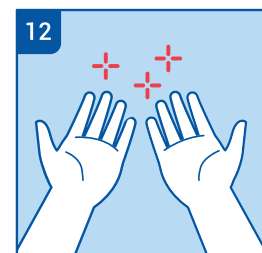
Испрати руке водом

Руке посушити папирним убрсом

Папирним убрсом затворити славину

Руке су сада сигурне

Извор: *Guidelines on Hand Hygiene in Health Care First Global Patient Safety Challenge- Clean Care is Safer Care*, ISBN 978 92 4 159790 6, Geneva, World Health Organization, 2009.

ПРИЛОГ 5

ЕВИДЕНЦИЈА ЧИШЋЕЊА, ПРАЊА И ДЕЗИНФЕКЦИЈЕ РАДНИХ И ПОМОЋНИХ ПРОСТОРИЈА						
НАЗИВ ПРАВНОГ СУБЈЕКТА			ОБЈЕКАТ/ПОГОН (назив погона)			
ЗА МЈЕСЕЦ: (нпр. ЈАНУАР, ФЕБРУАР...)			РУКОВОДИЛАЦ ПОГОНА (Име и презиме)			
Датум	Вријеме дезинфекције	Име и презиме лица које је извршило дезинфекцију	Потпис лица које је извршило дезинфекцију	Вријеме дезинфекције	Име и презиме лица које је извршило дезинфекцију	Потпис лица које је извршило дезинфекцију

Датум:	Контролисао:	Одобрио:

7. Извори информација

1. ЈЗУ Институт за јавно здравство Републике Српске: <https://www.phi.rs.ba/index.php?view=clanak&id=26>
2. Међународна организација рада: Sectoral brief „COVID-19 and the textiles, clothing, leather and footwear industries“, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---sector/documents/briefingnote/wcms_741344.pdf
3. Завод за јавно здравство Федерације Босне и Херцеговине: <https://www.zzjzfbih.ba/covid-19>
4. Влада Брчко дистрикта Босне и Херцеговине: <http://www.влада.бдцентрал.нет/Цонтент/Реад/наредбе>
5. Међународна организација рада: Technical and ethical guidelines for workers' health surveillance: https://www.ilo.org/global/publications/ilo-bookstore/order-online/books/WCMS_PUBL_9221108287_EN/lang--en/index.htm
6. Корона вирус и најчешћа питања: <https://www.bbc.com/serbian/lat/svet-51233564>
7. УНИЦЕФ: Пандемија новог коронавируса: Шта треба знати: <https://www.unicef.org/bih/covid19>
8. Свјетска здравствена организација: Roadmap to improve and ensure good indoor ventilation in the context of COVID-19: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240021280>
9. Унија удружења послодаваца Републике Српске: Утицај Covida-19 на пословање у Републици Српској <http://unijauprs.org/dokumenti/covid-19/covid-19-RS.html>
10. ЈЗУ Институт за јавно здравство Републике Српске: Ажурирано упутство за рад јавног и међуградског превоза <https://www.phi.rs.ba/index.php?view=clanak&id=1045>
11. Завод за јавно здравство Федерације Босне и Херцеговине: Препоруке за рад јавног превоза у контексту COVID-19 <https://www.zzjzfbih.ba/wp-content/uploads/2020/05/Preporuke-javni-prevoz.pdf>
12. ЈЗУ Институт за јавно здравство Републике Српске: Препоруке за сигурно руковање храном <https://www.phi.rs.ba/pdf/sadrzaj/Preporuke%20za%20sigurno%20rukovanje%20hranom.pdf>
13. Федерално министарство здравства: Препоруке <https://Covid19.fmoh.gov.ba/preporuke>

8. Препоручена литература

1. Guidance note: „A safe and healthy return to work during the COVID-19 pandemic“, ILO, https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/resources-library/publications/WCMS_745549/lang--en/index.htm
2. Sectoral brief: „COVID-19 and the textiles, clothing, leather and footwear industries“, ILO, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---sector/documents/briefingnote/wcms_741344.pdf
3. Action manual for small and medium-sized enterprises „Protecting Your Employees and Business from Pandemic Human Influenza“, ILO, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/documents/publication/wcms_101422.pdf
4. Action checklist „Prevention and Mitigation of COVID-19 at Work“, ILO, https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/resources-library/publications/WCMS_741813/lang--en/index.htm
5. Practical Guidance „Safe Return to Work: Ten Action Points“, ILO, https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/resources-library/publications/WCMS_745541/lang--en/index.htm

